

Стужка часу

Мая Радзіма — Беларусь

4 клас

МЭТА: пазнаёміць вучняў з лічэннем гадоў у гісторыі.

ЗАДАЧЫ:

- паказаць сувязь падзей, якія вывучаюцца ў гісторыі, з гістарычным часам; абапіраючыся на апорныя даты, падвесці вучняў да разумення сутнасці лічэння гадоў у гісторыі; пазнаёміць з назвамі, якія ўжываюцца пры лічэнні гадоў, іх скарачаным запісам;
- развіваць лагічнае мысленне і матэматычныя здольнасці, фарміраваць уменне лічыць гады ў гісторыі;
- выходзіць беражлівыя адносіны да часу, разуменне таго, што дарэмна патрачаны час вярнуць немагчыма.

Што?

Чаму?

Калі?

Як?

Дзе?

Апорныя даты

862 г. — першае летапіснае ўпамінанне пра Полацк

1067 г. — першая летапісная звестка пра Мінск

секунда

мінута = 60 с

гадзіна = 60 мін

Наша эра —
2 тыс. г.

суткі = 24 г

**Адзінкі
вымярэння
гістарычнага
часу**

тысячагоддзе =
= 1000 г.

год =

= 365 або 366 сут.

стагоддзе = 100 г.

дзясяцігоддзе = 10 г.

Скарочаныя запісы

год — г.

гады — гг.

стагоддзе — ст.

стагоддзі — стст.

тысячагоддзе — тыс. г.

да нашай эры — да н. э.

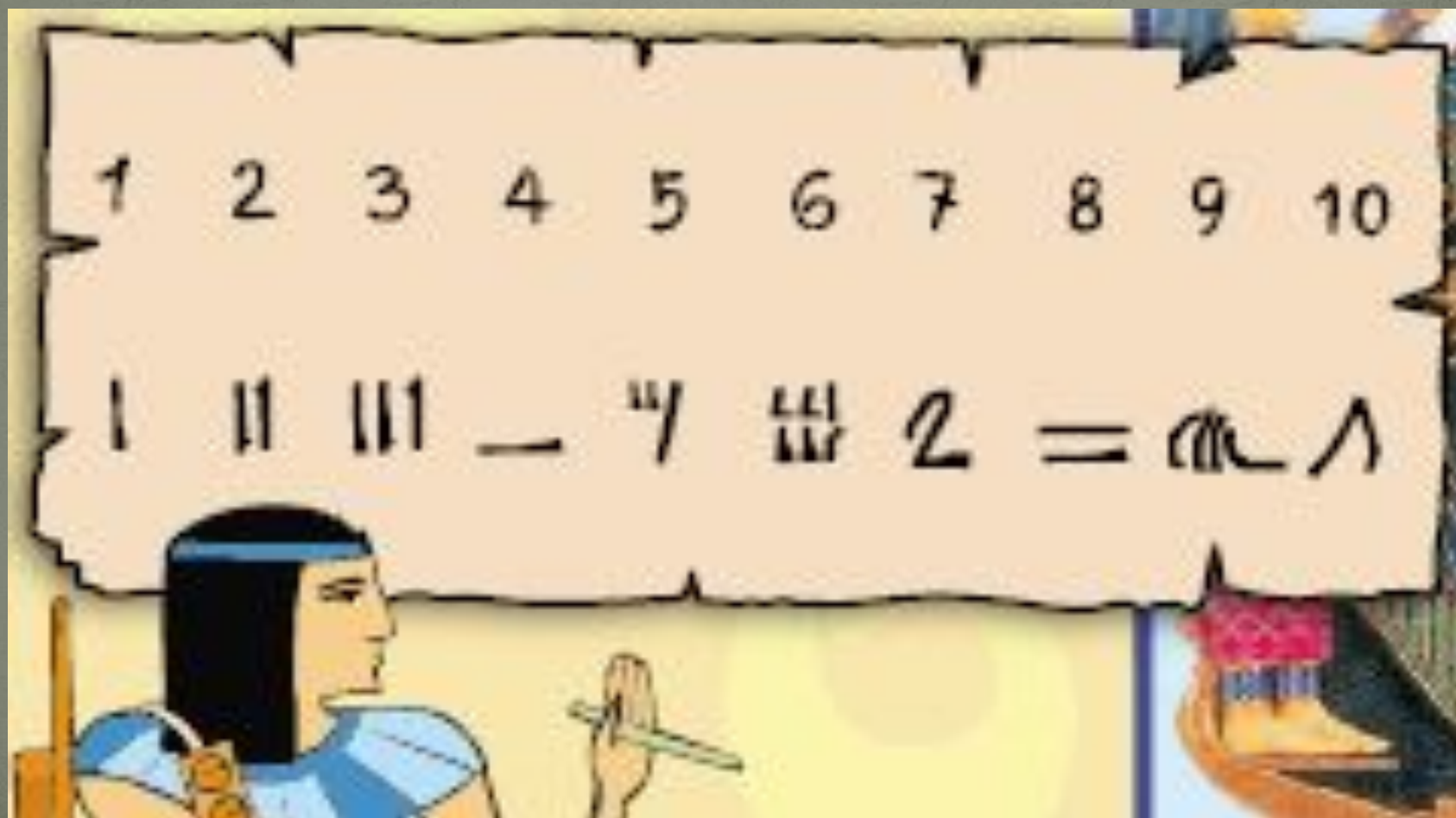
Гісторыя лічбаў

Кропка, палачка, вузельчык, птушка, спіраль — усё гэта лічбы!

Цяжка даводзілася старажытным матэматыкам, якія жылі пяць тысяч гадоў таму назад у Месапатаміі. Лічба 1 там выглядала вось так **T**. Каб напісаць, напрыклад, 9 трэба было выціснуць на глінянай таблічцы гэту птушку 9 разоў. Вось такі значок абазначал 10 — **<**. Лічба 11 выглядала вось так: **<T**. А ўяўляеце, колькі трэба было месца, каб напісаць усяго толькі 29?!

А гэта егіпецкія лічбы ад 1 да 10. Цікава, колькі часу трацілі егіпецкія школьнікі, каб напісаць 6 або 9? Затое для вялікіх і велізарных лічбаў егіпцяне прыдумалі асобныя значкі.

Так виглядалі старажытныя кітайскія лічбы.

Індзейцы майя ўхітраліся пісаць любую лічбу, выкарыстоўваючы толькі кропку, лінію і кружочак.

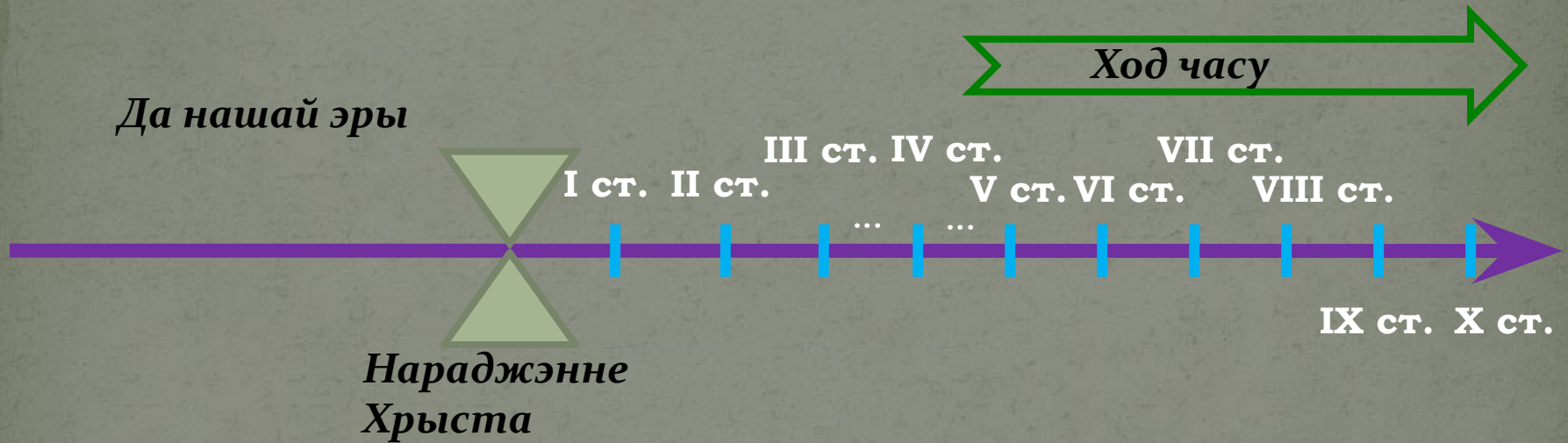
Самыя зручныя лічбы — да якіх мы прывыклі — прыдумалі ў глыбокай старажытнасці індыйцы. Яны ж вынайшлі незвычайную лічбу — 0. Потым індыйскія лічбы нямнога відазмянілі арабы. І з таго часу гэтымі лічбамі карыстаецца ўвесь свет.

Рымляне замест лічбаў выкарыстоўвалі ўсяго 7 літар: I, V, X, L, C, D, M. Літара C абазначала 100. 200 пісалі так — CC. Літара L абазначала 50, D — 500, M — 1000. Лічба 2007 атрымлівалася вось такой — MMVII. А гарызантальная лінія над лічбай павялічвала яе значэнне ў 1000 разоў. Напрыклад, $\bar{V}$ абазначае 5000. Рымскімі лічбамі-літарамі мы карыстаемся і зараз.

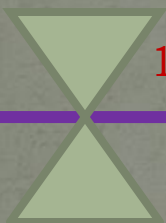
1 — I	11 — XI
2 — II	12 — XII
3 — III	13 — XIII
4 — IV	14 — XIV
5 — V	15 — XV
6 — VI	16 — XVI
7 — VII	17 — XVII
8 — VIII	18 — XVIII
9 — IX	19 — XIX
10 — X	20 — XX

Стужка часу

Стужка часу

Да нашай эры

Нараджэнне
Хрыста

1—100 101—200 201—300 301—400 401—500 501—600

I ст.

II ст.

III ст.

IV ст.

V ст.